

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**M. Antonii Marsilii Colvmae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. XXII. Hostiensis opinio, clericum modò vsufructuarium, modo vsuarium asserentis, reiicitur vt incerta, & quæ tractationis nostræ scopum non prorsus attingat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

nes in tres potissimum idcirco deduximus: quoniam illarum omnium rationes in unaquaque ex tribus erant omnino explicandæ. Quanquam, quæ de restitutione dicenda erant, ea, quam superius diximus, de causa in aliud locum reiecimus. Et hæc quidem sunt, quæ præmunien- da esse duximus. Cæterum, quoniam supra demonstra- uimus, discrimen intercedere inter quæstionem domini, ac restitutionis, ac idcirco seorsum tractandus, primum quæstionem domini absoluemus: deinde verò ad eam quæ de restitutione est, deueniemus. Veniam tamen nobis dari petimus, si quandoque propter illarum maxi- mam, quam habent, connexitatem in unius tractatione, aliqua, quæ alterius peculiaria sint, adducantur. Nos enim rei, & loci opportunitati, quam maximè erat consu- lendum.

ARGUMENTVM.

Hostiensis opinio, Clericum modò usufructuarium, modò usuarium asserentis rejicitur, ut incerta, & quæ tractationis nostræ scopum non prorsus attingat.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Beneficiarius cum administratione, secundum Host. in vita est usufructuarius, in morte usuarius: si administrationem non habet in vita, & in morte comparatur usufructuario. nu. 4.
- 2 Usufructuarius tenetur satisficere de utendo arbitrio boni viri: secus beneficiarius.
- 3 Clericus dum infirmatur eleemosynam de redditibus Ecclesiasticis facere potest.
- 5 Censuit Hostiensis, ut plurimum, clericos reddituum Ecclesiasticorum dominus esse.

Hostien-

- 6 Hostiensis opinio, ut nimis uaga à cæteris posthabita.
- 7 Beneficiarius terram prædialem uineatoriam facere potest.
- 8 Usufructuarius rem pretiosorem reddere non potest.
- 9 Differentia constituenda est inter fructus beneficij, cum administratione, & sine administratione.
- 10 Sententia Host. uidetur habere locum in bonis, quæ aliunde obueniunt, quàm ex iuribus Ecclesiæ.
- 11 Salarium debetur seruis, quàmuis infirmis.
- 12 Lex Fusia Caninia.
- 13 Latini libertini, qui.
- 14 Fructus exacti, uel inexacti, ad quem pertineant, hodiè per Summum Pont. est declaratum, & ex locorum etiam consuetudine.
- 15 Testandi prohibitio, an tollat dominium clericis.
- 16 Clerici usumfructum causalem habent, secundum Hostien. non formalem, prouenientem ex libera fructuum dispensatione.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

- I**X tribus opinionibus, quas supra recensuimus; primam tenuit Henricus Cardin. Hostien. in cap. fin. de pecul. cleric. uerfi. possideat. † Is ita censuit, quòd aut clericus beneficium cum administratione habet, & tunc dum uiuit, ac sanus est, usufructuario æquiparatur: unde & donare potest, sed moderatè, cap. cæterum, de donatio. plus quippiam nihilominus eum hoc casu habere, quàm usufructuarium.
- 2 Beneficiarius enim de utendo arbitrio boni uiri satisfacere non tenetur, usufructuarius tamen ad id obligatus est, cap. fin. de pign. l. 1. ff. de usufruct. Insti. eod. in prin. Quòd si beneficiarius in aduersa ualetudine constitutus sit, usuuario comparatur: adhuc tamen, quid plusquàm usuuario il-

- 3 li competere existimauit, † quòd scilicet eleemosynam
de Ecclesiasticis redditibus facere posset, cap. relatum, 2.
de testam. At si Clericus beneficium obtineat, quod ad-
4 ministrationem non habeat, † eo casu usufructuario in vi-
ta, & in morte comparari idem author docuit, adeò, ut
de huiusmodi beneficij fructibus testari posse illum du-
5 xerit. Sentit Hostiensis, † ut plurimum, clericos reddi-
tuum Ecclesiasticorum dominos intelligi, dum tamen vi-
uerent. & hanc quidem sententiam Constantius tenet,
in cap. de multa, uer. deuoluatur, de præben. in quo dum
suos fructus dicit textus, ipsi in hæc uerba subdit: *Tu dic,*
suos, idest, beneficij, quos suos facit quandiu uiuit: nec in hoc
intelligo puniri Ecclesiam, sed personam, de cuius bursa dimi-
nuetur: & ipsemet, si ab eo quæras, idem reputabit: & alibi, in
c. licet nobis, uerbo, Suos, de præb. Rursus, inquit, suos fructus
appellat Pontifex, quia tam beneficiorum, quàm præbende
suos facit, ut inde uiuat, & comedat, & in suos conuertat
6 *usus necessarios, quandiu uiuit.* † Verùm hæc opinio adeò
multas difficultates perpeti uisa est, ut reliqui Doctores
ea relicta, ad alteram ex superiùs allatis opinionem confu-
gerint: nihil enim firmi opinio hæc continere uidetur,
quæ modò usufructuariū, non tamen propriè, modò usua-
rium, nec tamen adhuc propriè clericum facit. Si nanque
usufructuario æquiparetur clericus, qui administrationē
non habet, cur de illis testari non ualeat, nulla ratio uide-
tur: tamen id clerico non licere sancitum est, cap. quia
nos, de testamen. & idem Hostien, aduertit, in cap. fin. de
pecu. cle. Sic è contra, qualitates, quæ clerico beneficiario
competunt, nequaquam usufructuario conueniunt: cuius
7 rei illud exemplum est; † Beneficiarius terram prædia-
lem, vineatoriam facere potest, d. cap. fin. de pecul. cleric.
8 cap. commissum, de decim. † Id tamen usufructuario mi-
nimè licere non dubitatur, quàmuis res domini pretio-
fior

fior redderetur, l. æquissimum, S. usufructuarius nouum.
 9 & l. quamuis, ff. de usufru. † Præterea hæc sententia dum
 differentiam constituit inter fructus beneficij, quod ad-
 ministrationem habet, ac illius, quod sine administrazio-
 ne est, non usquequaque tuta est, cùm in his nullum con-
 siderari possit discrimen: utriusque enim beneficij reddi-
 tus Ecclesiastici sunt, ac eodem iure censentur, ar. l. eum
 qui ædes, ff. de usucap. l. iam hoc iure, ff. de uulg. cum præ-
 fertim illud, quod rei naturam attingit, spectandum sit,
 nimirum an redditus Ecclesiastici sint, non quod accedit,
 nempè an administrationem habeant, uel non, uulg. l.
 10 & habet, ff. de tutel. † Videretur quidem hæc sententia
 habere locum in iis, quæ beneficiario aliunde obueniunt,
 quàm ex bonis, aut iuribus Ecclesiæ; ut si is administra-
 tionem habeat in iis, & in uita, & in morte usufructuariū
 illorum censeret; morientem uerò usuarium: sin autem ad-
 ministrationem non habeat in iis, & in uita, & in morte usu-
 fructuarius omnino esse: quod & idem Hostien. aduertit
 in cap. i. de success. ab intest. uer. intuitu personæ, & hæc
 probatione opus habent, an ut tale beneficium obtinen-
 ti, an ut particulari personæ data ea sint. Quanquam hæc
 locum habere possunt in eo, qui beneficium sine admini-
 stratione obtinet. Rursus illud eius opinionis caput,
 quod continet clericum infirmum, cum ue infirmari inci-
 pit, usurario comparari, nulla ratione munitum uidetur,
 cùm etiam infirmi fructus percipiant, ut notissimum est;
 nec illis, quin eos in horrea cõdant, nullo iure prohibitū
 legatur: nec existimandum est durius cum beneficiarijs
 agere canones, quàm Ethnici legum latores cum seruis:
 11 † quibus quàmuis infirmis salaria, expensas, alimentaq;
 deberi uoluerunt, l. si hæres, S. Stichus, ff. de statu liber.
 l. diem functo, ubi Bar. & Docto. ff. de off. assesso. gloss. &
 Doct. præsertim Flor. in l. arboribus, ff. de usufruct. Quare
 cùm

cùm beneficiarius Ecclesiæ sibi commissæ inferuiat, atq; iccirco fructus beneficij in eam collati percipiat, cap. cum secundum Apostolum, de præben. & secundum Hostien. dum sanus est suos faciat: multò magis suos facere debere uidetur, cùm infirmari cœpit, ne seruo gentili deterior sit, neve afflictio afflicto addatur, quod iure prohibetur, l. iure succursum, ff. de iure dor. † Mitior sanè, quàm opinio hæc, erat antiquitus lex Fusia Caninia, quæ uiuis quidem licentiam totam suam familiam libertate donandi concedebat, eam tamen morientibus adimebat. At hæc sententia & in uita dandi licentiam reprimat, & cùm infirmari cœpit Clericus, ei facultatem sibi prius concessam prorsus adimit, quod satis inhumanum uidetur. *In fœlicissimum nanque genus infortunij est, fuisse fœlicem*, ut inquit vir Illustris Boethius de Consolatione, li. 2. prosa. 4. in princ. & alibi Plautus, *Miserum isthuc uerbum est, habuisse, & nihil habere*. † Beneficij ad eum modum Latinis libertinis similes redderentur, qui in uita erant liberi, ac suorum bonorum domini, in morte uerò libertatem simul, ac bonorum suorum amittebant, cùm patroni omnia uendicarent; quod si absurdum in libertinis existimatum est, tanto certè absurdus in clericis esse debet, l. r. C. de latin. liber. toll. §. fin. Instit. de success. liber. cùm etiam opinio hæc nimis uaga & incerta sit, non immeritò reijcitur, §. curare, Inst. de actio. Porro in illius ueritate discutienda nobis immorandum non est: nam propositæ quæstionis scopum haud prorsus attingit. Quærimus enim, num beneficij domini sint, an usufructuarij, uel usufruarij: cui quidem dubitationi uiuentibus illis tantum locus esse potest, ut intelligatur, An si dominium obtineant, à restitutione propterea immunes sint: quod certè ex his, quæ Hostiensis tradit, minimè colligas, cùm enim infirmitatis, ac mortis casus ipse consideret, iam de
restitutione

- restitutione amplius tractare superuacaneum est: his enim casibus illud tantum quæri potest, quod & ipse querit, An clericus possit testari, aut aliter de redditibus disponere. † Illud etiam, quod à multis animaduertitur, in his, quæ idem Hostien. docuit. s. in casu mortis, an fructus siue exacti, uel non, iuxta tradita in cap. præsentis, de off. ordi. in 6. locorum consuetudine plerunque est decisum, & apud nos apertè, Iulij III. constitutione, est diffinitum, ut ex eiusdem diplomate latius licet uidere. Quo fit, ut hæc à iure, uel consuetudine decisa in dubitatione non ueniant. Quod autem attinet ad testandi facultatē, dum ad eum locum perueniemus, apparebit quam uim obtineat prohibitio hæc testandi clericis indicta, quò ad
- 14 illorum dominium in fructibus. † Non enim pugnant hæc inuicem, ut clerici domini sint, nec tamen testari possint: quia tum in mortis, uel infirmitatis euentum canones dominium reuocant, ut inferius uidebimus. Videtur tamen idem Hostien. sentisse aliquid non penitus alienū à disputatione hac. Excepto enim infirmitatis, aut mortis casu, quo usufructuarios tantum beneficiarios constituit, in uita usufructuariis illos comparari contendit, ac fructus suos facere: quicquam tamen non affirmauit, nec ipse in animum induxerat rem hæc exactè tractare, sed cum multa in beneficiariis dominorum instar uideret, eos plusquam usufructuarios dixit, sat sibi fore existimans, si inde casum, in quo usufructuarij tantum sunt, distingueret, ar. tit. C.
- 15 de secund. nup. † Quod si quis ex eiusdem sententia dominos reddituum beneficiarios dicat, illi contradicet. Usufructuarios enim latè dixit, qui plenum siue causalem usufructum haberent ex libera scilicet Ecclesiasticarum rerum administratione, & dispensatione, quæ eorū libero penitus est arbitrio, fideiq; concessa: non autem formalem, iuxta l. si usufructus, ff. de iur. dot. & l. 1. & ibi
- 16 Bal.

Bald. ff. de usufruct. Bar. l. i. ff. de condit. ex lege. quem sen-
sum sequuta est Rota decis. i. de solution. & decis. 4 i. de
probat. in antiquit. Hęc circa hanc opinionem diximus,
ne uideremur ex ijs, quæ superius adduximus, reprehensionis
notam tanto uiro inurere, cum is rem de qua agitur, plene noluerit
attingere. Erant tamen omnia in eadē sententia consideratione
digna. Nunc ad alias transeamus.

A R G V M E N T V M.

*Quibus potissimum argumentis uideantur Archidiaconi
partes defendi posse, & quibus ea responsionibus commo-
dissime refellantur.*

R E R V M S V M M A E.

- 1 *Prelati secundum Archidiaconum, tantummodo dispensato-
res sunt, ac usum duntaxat reddituum habent.*
- 2 *Archidiaconus sibi ipse parum constans.*
- 3 *Lex quantumuis dura seruanda est.*
- 4 *Res Ecclesie non ut propria, sed ut communes dispensanda.*
- 5 *Non pugnant hæc, ut res propriae sint, non tamen, ut propriae
sint habende.*
- 6 *Verba accipienda sunt secundum subiectam materiam.*
- 7 *Alia responsio ad c. res Ecclesie, r 2. q. 2.*
- 8 *Bonus rerum suarum usus etiam dominis consuli, imò præcipi
potest.*
- 9 *Concilij ac precepti legis notissima.*
- 10 *Intell. ad c. Res Ecclesie, r 2. q. 2.*
- 11 *Tempora, quæ secuta sunt priores illos canones, obliterarunt.*
- 12 *Assessorem accipere delegatus non debet, nisi eo egeat, alioquin
de suo proprio tenetur illi providere.*
- 13 *Text. in c. statutum, S. assessorem. Archidiacono non suffragatur.*

In ter